

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 61 0 Ps 000008 13 Rev
Banja Luka, 05.3.2014. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija: Darka Osmića, kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Rose Obradović, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja K. DOO S., koga zastupa Z. J., advokat iz P., protiv tužene NLB R. B. AD B. L., koju zastupa punomoćnik N. M., advokat iz B. L., radi utvrđenja, vrijednost spora: 3.000,000,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja, izjavljenoj protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 61 0 Ps 000008 13 PŽ od 16.9.2013. godine, na sjednici održanoj 05.3.2014. godine, donio je

P R E S U D U

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Presudom Okružnog privrednog suda u Istočnom Sarajevu broj: 61 0 Ps 000008 06 Ps od 21.02.2013. godine odbijen je, kao neosnovan, zahtjev tužitelja da se utvrdi da je prestao ugovor o izdavanju garancije broj: 04/II-1281-2/05 od 12.7.2005. godine, kao i aneks tog ugovora broj: 04/II-1281-3/03 od 29.7.2005. godine te da isti ne proizvode pravno dejstvo počev od 01.02.2006. godine.

Obavezan je tužitelj da plati taksu na presudu u iznosu od 10.000,00 KM.

Obavezan je tužitelj da tuženom na ime troškova parničnog postupka isplati iznos od 17.970,00 KM.

Tuženi je odbijen sa zahtjevom za naknadu troškova parničnog postupka preko dosuđenog iznosa.

Presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 61 0 Ps 000008 13 PŽ od 16.9.2013. godine žalba tužitelja je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Blagovremenom revizijom tužitelj pobija drugostepenu odluku zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, te predlaže da se osporena presuda ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovoru na reviziju tužena predlaže da se revizija odbije kao neosnovana.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovom postupku je zahtjev tužitelja da se utvrdi da je prestao i da ne proizvodi pravno dejstvo ugovor o izdavanju bankarske garancije i aneks tog ugovora, bliže označeni u izreci prvostepene presude.

Raspravljajući o postavljenom tužbenom zahtjevu nižestepeni sudovi su utvrdili da je tužitelj sa Italijanskom firmom ... zaključio ugovor broj: 0505/MG/KS od 23.3.2005. godine, a zatim i aneks tom ugovoru od 19.4.2005. godine, o kupoprodaji postrojenja za flaširanje mineralne vode, za ukupnu cijenu od 2.255.000,00 EVR, sa odloženim plaćanjem na 24 mjeseca. Tužitelj je prodavcu, radi isplate isporučene robe, izdao dva seta međunarodnih mjenica, a sa tuženom je, radi obezbjeđenja tog plaćanja, zaključio ugovor o izdavanju garancije broj: 04/II-1281-2/05 od 12.7.2005. godine, a zatim i aneks tom ugovoru od 29.7.2005. godine prema kojem garancija važi od 31.8.2005. do 01.8.2007. godine, plus period konfirmacije ino banke. Tim ugovorom tužitelj se, kao nalogodavac, obavezao da uredno izvrši obaveze koje čine predmet garancije (plaćanje uvezene opreme koje je obezbjeđeno garancijom), a ukoliko banka (tužena) isplati iznos garancije korisniku, isplaćeni iznos će se smatrati kreditom nalogodavca koji dopijeva danom izvršene isplate, sa pripadajućom kamatom (član 2. ugovora). Za obezbjeđenje naplate obaveza stvorenih po predmetnoj garanciji, nalogodavac (tužitelj) je tuženoj izdao 42 mjenice (koje nemaju nikakve veze sa mjenicama koje je tužitelj, kao sredstvo plaćanja, izdao inostranom preduzeću od kojeg je kupio robu), te je pristao na konstituisanje hipoteke na određenim nekretninama (član 5. ugovora o izdavanju garancije). Na temelju ugovora o garanciji tužena je u korist inostrane firme, kao prodavca, izdala bezuslovnu garanciju broj: 101-60-1-7 od 01.8.2005. godine, na prvi poziv, za obezbjeđenje plaćanja uvezene opreme. Tužitelj kao nalogodavac i kao kupac iz osnovnog pravnog posla, nije izvršio svoje obaveze prema prodavcu po kupoprodajnom ugovoru. Prodavac je svoje potraživanje naplatio indosiranjem mjenica na S. B., koja je izvršila naplatu od supergaranata D. B., skidanjem dužnog iznosa sa računa tužene, otvorenog u toj banci, na temelju bankarske garancije, a mjenice su poslone tuženoj kao domicilijatu istih. Mjenice koje su izdate kao sredstvo plaćanja kupljene robe nije bilo moguće naplatiti, jer na računu tužitelja nije bilo sredstava (zbog čega je i aktivirana bankarska garancija) slijedom čega su ove mjenice, vraćene njihovom imaoocu, kako je utvrđeno i vještačenjem koje je na zahtjev tužitelja izvršio Tim vještaka pri Udruženju sudskih vještaka RS. Tužitelj je tuženoj, prema nalazu vještaka uplatio samo dio iznosa uplaćenog po bankarskoj garanciji (u dva navrata i to iznos od 267.326,51 EVR i 265.000,00 EVR), pa je tužena, dana 31.3.2006. godine, vratila tužitelju dvije mjenice koje pokrivaju ove iznose, a koje su bile izdate radi obezbjeđenja naplate obaveza stvorenih po predmetnoj garanciji.

Svoj tužbeni zahtjev tužitelj temelji na tvrdnji (u kojoj se iscrpljuje i sadržaj revizije) da je došlo do sjedinjenja (konfuzije) iz člana 353. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, br. 29/78, 39/85 i 57/89, te „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 – u daljem tekstu: ZOO), kojim je propisano da obaveza prestaje sjedinjenjem kad jedna ista osoba postane i vjerovnik i dužnik, jer da se to upravo desilo kada je tužena došla u posjed mjenica izdatih kao sredstvo plaćanja kupljene robe i da su iste indosirane na nju pa je tako stekla svojstvo povjerioca, a ima i svojstvo dužnika jer je plaćanje tih mjenica bilo obezbjeđeno bankarskom garancijom koju je ona izdala. Slijedom toga smatra da je prestao ugovor o izdavanju bankarske garancije, odnosno da on više ne proizvodi pravno dejstvo, to jeste da on nije dužan vratiti tuženoj sredstva koja je ona za njega isplatila aktiviranjem bankarske garancije.

Ovakvi navodi tužitelja su lišeni svakog osnova – nisu utemeljeni na utvrđenom činjeničnom stanju, a ni u materijalnopравnim propisima koji regulišu ovu oblast, slijedom čega nižestepeni sudovi nisu pogriješili kada su odbili zahtjev tužitelja kao neosnovan.

Iz provedenih dokaza ne proizlazi da su mjenice (izdate kao sredstvo plaćanja kupljene robe) indosirane na tuženu. One su tuženoj dostavljene na naplatu kao banci koja vrši poslove platnog prometa i kod koje se nalazi račun tužitelja, koji je i trebao izvršiti plaćanje. One su dakle (kako proizlazi i iz nalaza vještaka) kao takve i završile kod tužene, a tužena nije vlasnik prava iz tih mjenica, nije povjerilac iz tog mjeničnog pravnog posla. Njeno svojstvo povjerioca (u odnosu na tužitelja kao nalogodavca u slučaju kad se iskoristi bankarska garancija) i dužnika (u odnosu na korisnika bankarske garancije, kada nalogodavac ne izvrši obavezu iz osnovnog posla čije izvršenje se jemči bankarskom garancijom) zasniva se na sasvim drugim pravnim poslovima – ugovoru o izdavanju bankarske garancije i izdatoj garanciji.

Bankarska garancija (iz člana 1083. ZOO) je bankarski uslužni posao kojim banka (ovdje tužena) garantuje povjeriocu (ovdje inostrana firma, prodavac koja je isporučila robu po kupoprodajnom ugovoru) da će dužnik (ovdje tužitelj, kao kupac robe) uredno izvršiti svoju obavezu, odnosno da će povjeriocu izmiriti obavezu o dospelosti ako to dužnik ne učini. Banka se kod ovih poslova pojavljuje u ulozi jemca. Prihvatanjem naloga svog komitenta, uspostavlja se pravni odnos između banke garanta i nalogodavca, dok se realizacijom naloga (izdavanjem bankarske garancije) uspostavlja odnos između banke garanta i korisnika garancije. Ugovor o izdavanju garancije (koji su zaključili tužitelj kao nalogodavac i tužena banka) je dvostrano obavezan teretan ugovor, a ugovor o bankarskoj garanciji (bankarska garancija koju je tužena izdala inostranom preduzeću kao prodavcu) je jednostrano obavezan (banka ima obavezu da isplati iznos čiju isplatu garantuje, ako se ispune uslovi iz garancije, a korisnik garancije nema obaveza prema njoj).

Povodom izdavanja bankarske garancije u pravne odnose stupaju najmanje tri pravna subjekta i to: nalogodavac (dužnik iz osnovnog pravnog posla – ovdje tužitelj kao kupac), banka (ovdje tužena) koja izdaje garanciju i korisnik garancije (inostrano preduzeće-prodavac iz osnovnog pravnog posla zaključenog sa nalogodavcem). Radi se o tri odvojena pravna posla: osnovni pravni posao - ugovor o prodaji, koji u ovom slučaju stvara prava i obaveze između inostranog preduzeća kao prodavca i tužitelja kao kupca; ugovor o izdavanju bankarske garancije, koji reguliše međusobna prava i obaveze između tužitelja kao nalogodavca i tužene banke garanta i ugovor o bankarskoj garanciji koji stvara samo jednostranu obavezu banke garanta prema povjeriocu iz osnovnog pravnog posla kao korisniku garancije.

S obzirom na izloženo jasno je da nikako nije moglo doći do sjedinjenja povjerioca i dužnika u istoj osobi, jer tužena banka nije u istom pravnom poslu stekla svojstvo povjerioca i dužnika. Ovo čak i pod uslovom da je tužena banka (koja u ovom slučaju ima svojstvo jemca) na neki način stekla prava povjerioca (a nije kako je naprijed objašnjeno i kako proizlazi iz nalaza vještaka) na osnovu mjenica koje je izdao tužitelj za plaćanje obaveze (kupoprodajne cijene) iz osnovnog pravnog posla, jer je odredbom člana 353. stav 2. ZOO propisano da kada jemac postane povjerilac, obaveza glavnog dužnika ne prestaje, što isključuje primjenu odredbe stava 1. istog člana koji govori o prestanku obaveze sjedinjenjem (konfuzijom).

Zaključenjem ugovora o izdavanju bankarske garancije sa tužiteljem kao nalogodavcem tužena banka je preuzela obavezu da izda bankarsku garanciju u korist povjerioca, prodavca iz osnovnog pravnog posla. Ona je ovu obavezu izvršila i izdala takvu garanciju. Tužitelj nije ispunio svoju obavezu i obezbjedio sredstva na računu iz kojih bi se mogle naplatiti mjenice koje je izdao kao instrument plaćanja, slijedom čega je aktivirana bankarska garancija. Kada je banka garant (tužena), kao jamac platila obavezu glavnog dužnika (tužitelja), ugovor o jemstvu, odnosno ugovor o izdavanju bankarske garancije nije prestao proizvoditi pravna dejstva (kako to pogrešno tvrdi tužitelj), nego je tužena, upravo temeljem tog ugovora (član 2.), stekla pravo da se za isplaćeni iznos regresira od tužitelja kao nalogodavca. Naime, ugovor o izdavanju bankarske garancije ne podrazumjeva samo obavezu banke garanta da izda bankarsku garanciju, nego - budući da se radi o dvostrano obaveznom i teretnom pravnom poslu - i obavezu nalogodavca (kako je predmetnim ugovorom o izdavanju bankarske garancije i dogovoreno) da banci vrati sredstva isplaćena po garanciji.

Činjenica da je prvostepeni sud stavom drugim svoje presude obavezao tužitelja da plati sudsku taksu na tužbu, što i jeste obaveza tužitelja, propisana odredbom člana 384. ZPP, te člana 2. stav 1., člana 3. stav 1. i člana 4. stav 1. Zakona o sudskim taksama („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 73/08, 49/09 i 67/13), suprotno tvrdnji revidenta, a saglasno razlozima drugostepenog suda, nisu od uticaja na zakonitost i pravilnost pobijane presude.

Ni ostali navodi revizije ničim relevantnim ne dovode u sumnju pravilnost i zakonitost pobijane presude, slijedom čega je riješeno kao u izreci, na osnovu odredbe člana 248. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 – u ostalom tekstu: ZPP).

Predsjednik vijeća
Darko Osmić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarne
Amila Podrašćić